

NENAD ZELJIĆ IZLOŽBA GRAFIKA , Galerija Centra za vizuelna istraživanja FLU

Nenad Zeljić je studirao grafiku na beogradskom Fakultetu likovnih umetnosti koji je već više decenija ugledan edukativni centar zaslužan za formiranje velikog broja umetnika grafičara koji su veoma prisutni i priznati i na međunarodnoj sceni. Tokom tih decenija, prošlo je više generacija, dešavale su se promene u korišćenju grafičkih tehnika paralelno sa promenama u umetnosti uopšte. Mnoge osobenosti koje odlikuju stvaralaštvo nekada koherentnog a sada "razuđenog" i samo uslovno naslovljenog Beogradskog kruga, u okviru svih međusobnih različitosti, bile su elaborirane iz raznih aspekata i od raznih eksperata - umetnika i teoreti čara. Zahvaljujući temeljnom i kompleksnom obrazovanju i mogućnostima izbora profesora, studenti su već na Fakultetu spoznavali svoje umetničke afinitete i pristupali formiranju svojih izraza. U želji da što više saznaju, pojedinci su posle izvesnog perioda rada u klasi jednog profesora prelazili u drugu klasu ne bi li u komunikaciji sa drugim pedagogom širili svoja saznanja. S obzirom da su profesori bili i ugledni umetnici, oni su svoja šira iskustva i stavove prenosili studentima. Tako je Nenad Zeljić posle dve godine kod profesora Mileta Grozdanića prešao kod Emira Dragulja. Po sopstvenom kazivanju, izuzetno mu je koristilo i jedno i drugo iskustvo, s obzirom na različita polazišta, tehnike rada i poetske ishode u radu ovih profesora i vrhunskih umetnika. Uopšteni zaključak bi mogao biti da je Zeljić ipak inklinirao Draguljevoj nostalgičnoj poetici koja sada u njegovom stvaralaštvu ima izvesne "odjeke" ali formalno oslobođena strogih plastičkih obrazaca da bi se tokom izvodjenja na ploči reflektovao *impuls i faktor (kontrolisanog) slučaja*.

U jasno konstituisanom Zeljićevom stvaralaštvu, uslovno se mogu izdvojiti dve grupe radova. Oni koji u maglini grafičkog prosedeća nose specifičan poetski sentiment, doživljaj Prirode i Života, Sreće i Tuge... Kao u motivima Nebesa, Mesečina, Sunce, Šapat ili San.

U drugoj grupi radova, umetnik oslobađa drugu vrstu energetskih potencijala koji su, takođe, odraz njegovog temperamenta: u načinu grebanja ploče, u kontroli ili dopuštanju slučajnih efekata prilikom nagrizanja kiselinom, u suprotstavljanju i smenjivanju mirnih ploha i gustih šrafraniranih partija, u afirmaciji svetlosti ili u njenom "ugrožavanju" gustim ili mestimičnim, horizontalnim ili vertikalnim linearizmom.

Poetičnost Zeljićevih dela obuhvata grafičke postupke od crno - bele tehnike, preko diskretnih - mestimičnih bojanih detalja na monohromnom fonu, do kolorističkih kompozicija, najčešće u tri boje.

Širok plastički dijapazon u stvaralaštvu uslovljen je umetnikovom potrebom za ispitivanjem granica sopstvenih tehničkih postignuća, uz istovremeno uživanje u izvesnosti i, isto tako, neizvesnosti ishoda pri procesu rada. S toga, on često realizuje nekoliko verzija istog motiva - uz promene formata, kolorita ili nekog ikonografskog elementa.

Za ovog umetnika nije bez značaja podatak da izvođenju određene grafike često prethodi slika akrilom, dok je kod većine grafičara obrnut postupak. Ukoliko imaju slikarske ambicije... Nesumnjivo da "slika - prethodnica" ima značaja za *slikovnost* Zeljićevih grafičkih motiva. Ta slikovnost doprinosi naglašenom poetskom učinku motiva u grafici ali ostaje u zadatm granicama medija! On je odabrao akvatintu kao svoje najpogodnije sredstvo izraza.

Posle prethodnih opisa i uopštenih zaključaka o stvaralaštvu Nenada Zeljića, spontano se javila potreba da beležim izvesne "ličnije"doživljaje dela - pojedinačno. Bez grupisanja po vremenu

nastanka (sva dela su nastala tokom poslednjih pet - šest godina) ili po poetskoj odnosno motivskoj saglasnosti. Dela treba gledati i sagledati onako kako ih je umetnik, nasumice, smestio u dostavljenoj mapi. Tek tako se stiže "prava slika" i dopunjuju prethodno već izneti utisci opisani uobičajenom kritičarskom terminologijom - o dinamici i raznovrsnosti opusa...

Evo Sunca, 2010. Dominantan centralni prostor obasjan žuto - oker svetlošću, mestimično je dopunjen mrljama i šrafurama po ivicama ploče kao "periferno događanje" a koje, u suštini, determiniše motiv. Scenografski promišljeno postavljen sićušni crtež spirale "konkretizuje" poetsko raspoloženje i ukazuje na kružno kretanje u Kosmosu, na Zemlji, u Prirodi i životnom ciklusu Čoveka.

Nebesa. Razigrano mnoštvo belih tačaka dinamizuje plavu osnovu prostora okruženog Kosmičkom tamom. U toj tami svetluca samo jedna sićušna žuta tačka nagoveštavajući tajnovitost tmine, skrovite zvezde i nepoznate galaksije.

Košava, 2009/2010. Na poroznoj umbra - osnovi, svetli spiraloidni kovitlac može biti predstava siline i naleta Vetra, kako je umetnik i naslovio, ali i jedna kolektivna - *arhetipska* slika koju je on, preko konkretnog doživljaja, "prizvao" iz Iskona.

Haos, 2009. Iz Iskona je prizvao i viziju *Haosa* koja kružnim vrtlogom ovalnih čestica i mnoštvom horizontalnih šrafura sugerše ekspresiju Početka - Formiranja - Stvaranja... Od eventualnog situiranja motiva u oblast likovne apstrakcije umetnik nas "odvraća" naslovom koji istovremeno usmerava asocijacije i (mogući) način čitanja sadržaja dela.

Odiseja, 2008. Grafika u crno - beloj tehnici demonstrira izuzetnu veštinu i senzibilitet autora pri obradi ploče: na crnoj podlozi, siva (crno - bela) površina, promenljivim gustinama šrafura, smenama svetlih i tamnih partija i nepravilnim "rasporedom" okruglastih oblika, čini bogat plastički milje. Nenad Zeljić revitalizuje grafički postupak kojim se postižu likovni efekti mogući samo u ovom mediju. Takva vrsta grafičke egzekucije uglavnom je zapostavljena u savremenoj umetnosti jer zahteva poseban angažman, posvećenost, strpljenje i koncentraciju. Poisnuta je upotrebom tehničkih sredstava kojima se brže i lakše postiže određena likovna ekspresija koja se, često, svodi samo na laku dosetku... Ne negirajući aktuelnosti i motivisanosti umetnika da izvođenje određenog programa "prepuste" savremenoj tehnici jer to i sam koncept traži, nesumnjivo da su sve ređa i "dragocenija" dela čija se poetika može postići samo korišćenjem klasičnih grafičkih instrumenata...

Troja, 2010. Još jedan povod iz mitološke priče. Čuveni, paradigmatički motiv možemo dočarati u tamnom, sumarno formiranom, dominirajućem, obliku - obrisu konja kao ključnog elementa za razvoj Trojanskog rata. Bez naslova, to je apstraktna - dinamično razučena robustna forma na finom, svetlosnim prelivima iznijansiuranom, fonu kao bezgraničnom svestremenskom prostoru u kojem mit traje...

Sni, 2010/11. Potreba za poetizacijom grafičkog prizora nije samo u načinu realizacije dela već i u poetskom naslovu. U jednoj verziji, iz prostora tame svetli "ekran sna" u kome mestimične obrise oblika povezuje ili razdvaja apstraktni prostor vertikalnih i horizontalnih šrafura... I u drugoj verziji "snovidjenja", nervozni i raznovrsni grafički segmentiraju ili "poništavaju" jasnoću

slike i događaje tokom sna. Tako se umetnik u radu prepušta slobodnom izlivu svojih fizičkih i poetskih energija koje se "oglašavaju" signalima sna...

Ravnodnevnica, 2008. Jedna od grafika koja direktnije interpretira temu "prevodeći", do ilustrativnosti, pojavu koju sada tumačimo kao fenomen *podeljenosti* ili *dvojnosti u prirodi i životu*.

Klica, dve verzije iz 2007. Sličan značaj i tretman kao u prethodnom delu gde umetnik, konkretnošću osnovnog oblika iz Prirode, samo inicira sadržaj koji prefinjenim plastičkim "prevodom" kod posmatrača provocira šire simboličko tumačenje.

Izdanak. U jednoj grupi radova umetnik se, na različite načine, koristi *pojednostavljanjem* i *"naivizacijom"* formi stvarajući nove poetske i plastičke efekte. Ova grafika, sa malo sredstava, na skoro monohromnom crno - belom polju, emanira bezbroj sadržaja zemljine kore, iz koje izrasta beli grubi linearizam izdanka - poput nekog ruralnog spomenika u prirodi. Jedan zeleni list i sićušna crvena mrlja poetizuju "ulepševaju" dramatski ton osnove...

Okular, 2005/2008. I u ovom delu, promišljenom naivizacijom crtačkih formi, postiže se osobena likovna poetičnost ali nas, istovremeno, tim izrazom upućuje na pojave i umetnike kroz istoriju: od praistorije do Klea, od Klea do posleratne asocijativne i apstraktno umetnosti, sve do današnjih dana...

Leto. Sličnim sredstvima vodi nas istim putem i motivom leta, koji svetlošću, višebojnošću i crtežom zrači *optimizam*. Ili nas, takođe, svedenošću formi i "nelociranim" prostorom, uvodi u kolektivno sećenje...

Zapis, 2012. Pomenuti instrumenti ekspresije proširuju se bogatom kolorističkom igrom i neidentifikovanim oblicima koji nose *optimizam oslobođenih nesvesnih doživljaja i impulsa*...

Felini, 2012. Od tema i motiva u kojima obrađuje opšte pojave i fenomene u prirodi i okruženju, umetnik se "vraća" neposrednom povodu u doživljaju Felinijeve umetnosti. Svoje oduševljenje iskazuje grafičkim omažom u kome pojedine vizuelne segmente iz filma slobodno interpretira. Paradigmatski kroki "portret" podseća nas na genijalnost - duh i duhovitost ovog velikana filmske umetnosti.

Možemo zaključiti da Nenad Zeljić na osnovu dosadašnjih stvaralačkih postignuća i za budućnost "obećava" nove vidove plastičkih formi i izraza. Time će i nadalje, zaslužno, reprezentovati sam vrh savremene grafike.

Beograd, avgusta 2012.

Ljiljana Slijep čević